

Kiefer Ferencre emlékezve

Kiefer Ferinek nagyon sokat köszönhettem kutatói pályámon, sokat tanultam tőle nyelvészként és barátként is. Ami a pályámat illeti, amikor Papp Ferenc, debreceni mesterem biztatására megírtam kandidátusi disszertációm, ő úgy vélte, illő, hogy a benyújtás előtt Budapesten, a Nyelvtudományi Intézetben kérjek róla véleményt. Ott azzal fogadtak, hogy a kandidátusi fokozat számomra még nem aktuális, várjak soromra. Feri elkérte a kéziratot, elolvasta, ellátta ceruzás bejegyzésekkel, és azt mondta: szerinte jó, adjam be bátran. Ugyanez történt 1987-ben, amikor már a Nyelvtudományi Intézet dolgozójaként úgy gondoltam, nagydoktori munkaként beadom a Kluwernél megjelent könyvem. Ezt be is jelentettem az Intézet igazgatójának, aki azt válaszolta: a nagydoktori fokozat számomra még nem időszzerű. Megint Feri volt az, aki elolvasta a könyvet, és biztatott, hogy adjam csak be, megüti a mértéket. Külföldi tapasztalatokat is köszönhettem Ferinek. Ő szerezte azt az olaszországi ösztöndíjat, mellyel Szabolcsi Annával, Rohonczy Katalinnal együtt Pisában egy nyári egyetemen generatív nyelvészetet meg Montague grammatikát tanulhattunk. Feri ajánlott – azt hiszem, maga helyett – egy stuttgarti vendégtanári állásra is.

Feri nemcsak a pályámat egyengette, hanem tartalmilag is sokat tanultam tőle – például azzal kapcsolatban, hogy hogyan kell egy nyelvészeti tanulmányban érvelni; hogyan lehet egy állítást bizonyítani. Sokszor kijavított, amikor olyasmit írtam, hogy "a megfigyelt tények kétségtelenül bizonyítják, hogy az adott nyelvi jelenségnek ilyen és ilyen a szerkezete". Arra figyelmeztetett, hogy a bizonyítékom, a bizonyításom soha nem magára az adott nyelvi jelenségre vonatkozik, hanem a nyelvi jelenség általam felállított modelljére. Azt bizonyíthatom csak, hogy a modellem érvényes predikciókat tesz az adott jelenséggel kapcsolatban. De a jelenségről elvileg végtelen sok másféle modell is felállítható, és nem zárható ki, hogy azokból is ugyanannyi érvényes predikció következik, vagy akár több is, mint az én modellemből.

Már többször elmondtam, megírtam, hogy Ferinek úttörő szerepe volt a lektorálás nemzetközi sztenderdjének hazai bevezetésében. Elmondtam, megírtam, Papp Ferenc milyen örömmel mesélte tanítványainak, kollégáinak valamikor a hetvenes évek vége felé, hogy bár már több évtizede publikál, először akkor kapott hasznos, érdemi bírálatot - egy Kiefer Feri szerkesztette kötetnek benyújtott cikkével kapcsolatban. A Feri által meghonosított lektorálási gyakorlatnak óriási szerepe volt abban, hogy idővel a nemzetközi folyóiratok is kezdték elfogadni írásainkat.

Barátként is sokat köszönhettem Ferinek. Különösen azokban az években, amikor még sem neki, sem nekem nem voltak kisgyerekeink, sokat beszélgettünk zenéről, képzőművészetről, irodalomról. Zenéltünk is együtt; például Schubert Szonatináját gyakoroltuk együtt - ő hegedült, én zongoráztam. Elképesztő volt mind a zenei műveltsége, mind a képzőművészeti tájékozottsága - a kortárs képzőművészetet is beleértve. Például tőle hallottam először valamikor a hetvenes évek végén Makovecz Imre nevét - amikor az még a Pilisi Parkerdőgazdaság építészete volt, és leginkább csak erdei kilátót és menedékházat tervezett. Feri társaságkedvelő ember volt, és amikor része lehettem társasági életének, a budapesti művészvilág és a nemzetközi nyelvészvilág prominenseivel találkozhattam nála.

Akik Ferit közelebbről is ismerték, nemcsak tudást, információkat, élményeket kaptak tőle. Ferit derűs belső nyugalom jellemezte, amit másokra is átsugárzott. Nevetni is nagyon tudott - Sándor György humoralista annak idején Ferin próbálta ki a poénjainak a hatását; sőt, azt hiszem, Feri az előadóestjeinek is állandó meghívottja volt, mert ragadós volt a nevetése. Feri tudta élvezni az életet; örömet talált a szép dolgokban, a jó ételekben, a jó borokban, a művészetben. Még a nem szép dolgokat is tudta iróniával nézni; tudott az abszurdításukon nevetni. Ezt jó lett volna megtanulni tőle; derűs nyugalma hiányzik, és hiányozni fog.

Budapest, 2021. május 24.

É. Kiss Katalin